

EESTI METS

Nr. 8. August 1921. a.

Sisui

1. **Metsaasjandus.**
Hilised öökülmad ja metsapuu seitside kasvupiirkonnad. (Järg.)
Puuseltside muutumine Eesti metsades.
Kas okas- ehk lehtpuu.
2. **Metsatööstus.**
Hagude ärakasutamine.
Okaspuu seemnete korjamine.
3. **Jahlasjandus.**
Meie metsa jahiloomad ja linnud.
Hall külaline.
4. **Mitmesugused teated ja kroonika.**
Taxus baccata.]
Raud-liiwakiwi.
Metsatööstus Narwas.
Laewandus ja mets.
5. **Poolametlikud teated.**
Metsade Peawalitsuse ringkirjad.
Metsade Peaw. Ülema päewakäsud.
6. **Kirjakast.**

Metsatööstuse ja Kaubanduse Ühisus

„Arbor“

Tallinnas

Falkspargi tänav 1

Tallinnas

wõtab oma peale:

kõiksugu metsatööstust, eksporteerimist, materjaalide ülestöötamist. Oma saewabrikud (endine Sinowjewi wabrik Narwas ja teised) kõige paremate masinatega.

O. E. HERODES ja P. M. PRICK

Ehitusmaterjaalide ja kütteenete ladu TALLINNAS,
:: Wiljandi tän. 9, kõnetraat 863. ::

Ostab igal ajal:

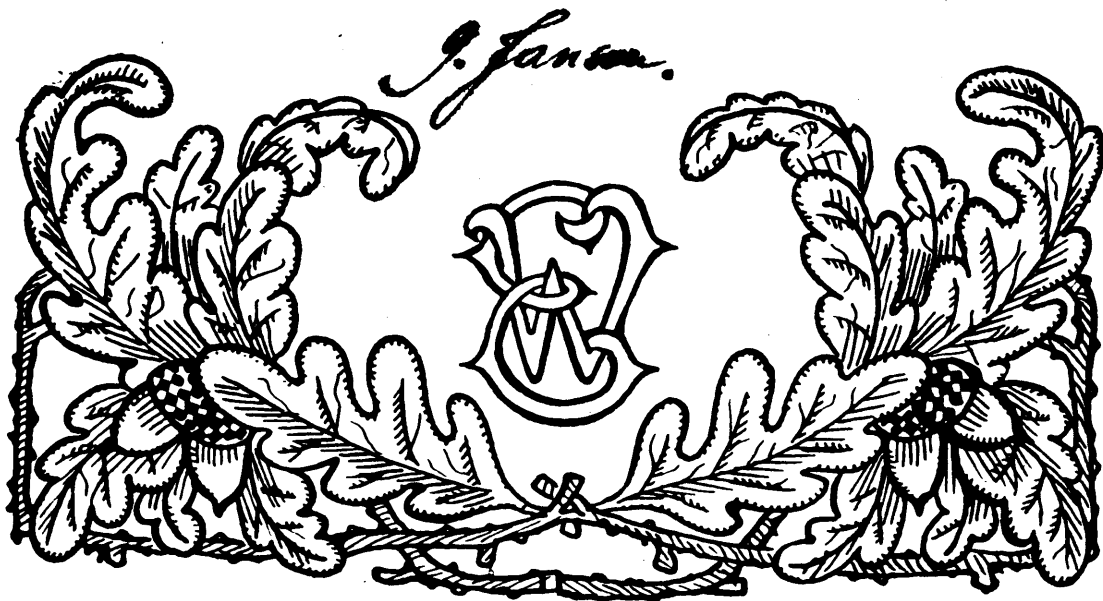
Metsa ja igasugust metsa- ja ehitusmaterjaali.

Müüb ladust:

Palka, talasid, okas- ja lehtpuu laudu, telliskiwa, tulekindlaid kiwa (Schamott), lupja, tsementi, tsement kaewu- ja weetorusid,
:: :: põletispuid ja igasugust ehitusmaterjaali. :: ::

Oma saeweski.

Saagimiseks wõetakse vastu igasuguseid palkisid.

EESTI METS

ILMUB ÜKS KORD KUUS.

EESTI
RAHMUS-
RAAMATUKOGU
AR

Toimetuse ja tallituse

Toomkiriku pl. nr. 3 Metsade Peavalitsuses. Toimetuse ja tallituse kónetund 2—3.

Tallituse hind:

1 aasta peale 300 marka. Üksik nummer 25 marka.

Kuulutuse hind

Kaantel: 1 lehekülge 3000 marka, 1/2 lehekülge 1600 marka.

Sisu lõpul: 1 lehekülge 1500 marka, 1/2 lehekülge 800 marka, 1/4 lehekülge 450 marka.

Nr. 8.

August 1921.

1. aastakäik.

Metsaasjandus.

Hilised öökülmad ja metsapuu-seltside kaswupiirkonnad.

Mis näüb metsapuude asupiirkonna kliimatilistesse oludesse puutub, siis peame meie peale põhjapoolse piirkonna ka veel põhja-ida piiri filmas pidama, sest et Põhja ja Balti mere kaugaleulatav põhjapoolne seisukoht sellele iseäralise tähtsuse annab.

Männi, kuuse ja narmaskase (Betula pubescens) polaarpiir, nagu Rihlmanni täpisealsetel uurimistel Koola poolsaarel kindlaks tehtud, on 67. ja 69. laiuskraadi wahel, ja nimelt ulatab kaff kaugemale põhja poole, kui mõlemad okaspuud. Seal, kus need põhjapiiri sünnitawad, näitufeks Worofinski juures (68°

30') samuti ka Orłowi juures (67° 11') langeb temperatuur harilikult weel juuni kuu lõpul alla 0°; juuli kuu hakatusest kuni augusti kuu lõpuni ei lange temperatuur ka õfseti mitte alla külmamispunkti, waid seisab selle lähedal. Nende Rihlmanni andmete põhjal, mis arusadawalt ainult wäheste katsejaamade peale toetawad, on näha, misuguses hädaohus on põhjapoolne taimeriik wegetatsioonikuudel, sest kindel on, et maapinna külmad ka juuli ja augusti kuudel ette tulla wõiwad, iseäranis seal, kus nii laialdaselt soo- ja rabamaid olemas. Sellega on kokkufõlas ka see asjaolu, et selles metsapiirkonnas rabamaades ei kuusti ega mände ei kaswa.

Soomemaalt teatab Gomen, et seal öökülmad weel juuli ja augusti kuudel

otse maapinna läheduses ette tulevad, sel-
leparast ei tohiks Mayr'i waadet, et hili-
sed külmad kauges põhjas taimeriigile tähtsu-
feta on, mitte wastuwaiblemata tõena
wastu wõtta.

Meie tähtsamate metsapuude suurema
osa põhjapiir asub aga palju rohkem lõuna
pool: kuust ja mäewaher (Acer pseudo-
platanus) ei lähe oma harilikus asupiir-
konnas Keel-Saksamaa mägismaast mitte
kaugemale, ja nende asupiirkond nii Poo-
lamaal, kui ka Ida-Benemaal, kõigub
ikka selsamal joonel. Fagus sylvatica ida-
piir asub Königsberg - Allenstein - Kalischi
sibil ja edasi otse wastu Poola mägestiku,
Quercus sessiliflora Königsbergist üle
Dschowetsi ja Belostoki kurni Brest-Litowa-
kini, kuna Quercus pedunculata kaugale
põhja poole (Lõuna-Soomemaa) ja siis
edasi kaugale idasse kurni Uralini ulatab.

Ruidas on nüüd selles piirkonnas kli-
maatilised olud? Kõige pealt on siin mää-
ratu suureb lagedikub, kus kaugale maa
peal tähtsamad kõrgustikud puuduvad.
Kliima on mainitud piirkonnas, üldiselt
tähendades, palju kontinentaalsem, kui
Lääne-Saksamaal; talwel on seal tempe-
ratuur madalam, suwel aga kõrgem, üle-
minek kewabel sünnib palju rutemini ja
fattub põua ajajärku keel aprilli kuust
kurni mai kuu lõpuni. Seda näeme näitu-
feks Weberi tödhes, kes teada annab kuue-
aastase ilmastiku keelmine arwu Johan-
nischkelest Leedumaal, mis wastu Kura-
maa piiri: selle järele on sademete keel-
mine rohkus terve aasta eest 445,6
m/m., märtsi kuul 26,7 m/m. (6,0%),
aprillis 32,9 m/m. (7,4%), mai kuul
25,8 m/m. (5,8%), juunis 37,3 m/m.
(8,4%) ja juulis 70,1 m/m. (15,7%)
Talwe keelwuse kohta annab Költzer järg-
mised andmed: Breslaus 82 päewa, Lääne-
Poolas (Kalischi) 89 päewa, Warsawis
111 päewa ja Ida-Poola piiril 117 päewa;
selle järele on kewade algus kas 1., 5.,
16., ehk 20. märtsil ja selle tagajärg on
muibugi hilisem wegetatsiooni algus, mis
aga kewabiste lõuna-ida tuulte tõttu siis
kiiremas hoos edeneb, kui Lääne-Saksa-

maal. Warsti aga tulewad nende tuulte
asemel põhjapoolsed tuuled ja toowad siis,
selge taewa juures, külmi ja kuiwi ilmi
ja selle tagajärg on, soojuselahutumise tõttu,
döfsef kanged hiliskülmad. Selle asjaoluga
ühenduses seisab see nähtus, et keelmine
pilwituse äärmine miinum Poolamaal
mai kuus ja Põhja-Lääne-Poolas isegi
juuni kuus ilmsiks tuleb.

Mis nüüd hiliskülmade aegade kohta
ühes ehk teises Saksamaa piirkonnas puu-
dub, siis on see suur wahke kõige selge-
mini näha Müttrichsi tödft. Uurimisi on
tema toimetanud 16-es metsa-meteoro-
loogijajaamades, kusjuures hiliskülma päe-
wadena need on üles märgitud, kus tem-
peratuur alla 0° wajus, ja et uurimised
1,2 kurni 1,5 m. kõrgusel, maapinnalt
arwates, ette wõeti, siis on arusaadam,
et ka madala kaswuga taimedele kahjulik
külmad arwesse wõeti.

(Järgneb).

Puuseltside muutumine Eesti metsades.

„Mis kallis, see kaunis, — mis odaw, see
mäda.“ See seadus käib punase joonena läbi
terwe maakera, käib läbi mineraal-, loomade- ja
taimetiigist: almaasi kiwi teelmine, kätteleidmine
ja ümbertöötamine on palju kunstilikum, kui
sawitükil; kõige kallim looduse toodang — inimene —
on aasta wanuselt täiesti ilma abita ja peab
oma olemasolemise eest raskest wõitlust pidama,
kuna siga juba aastafelt turukaubana hästi hin-
natakse ja rohkesti sigineb; nisu, suhtrupeetisid
ja wiinamarju on raske kaswatada, — umbrohud
aga kaswawad kõigest jõust igal pool ja ilma
meie kaasabita.

Sarnast seisutorda waatleme meie ka metsa
looduses: rohkem kallimad puuseltsid, nii kui
mänd, kuust, tamm, saar, — oma kõrgemaalise
küpsuse ja rohkem keerulise uuenemise protsessi
tõttu langewad kergesti wõitluses waenlastega
ja niihästi wõitluses walguse, õhu ja maapinna
pärast, niisama ka juba oma sündimise juures
surutakse wälja ruttukaswaja haawa, lepa ja
kase poolt.

Selles wõitluses nagu oleks kait odawale
kasuks ja kallimale kahjaks: meie kallimad okas-
puu seltsid paljuunewad ainult seemetest niisama,
kui kõrgetüweline tamm ja mändki; selle wastu
on aga madalatüweliste lehtpuu seltsidel palju-
nemiseks kasutada peale tuulest laialitantawate
miljoniliste peenikeste seemete weel kaswud ja

wõrseb, mis üles ajavab kännust, emapuu laelast ja igale poole laiailutatavast juurekavast.

Mida rikkalikum pind, seda teravam on wõitlus elu ja surma peale rohkem kallihinnalise ja odawa wahel: raieistikutel ruttab siin wiimastele appi weel tihe rohi, tekitabes oma pealmaa osaga ja juurekavaga niisugust tihedat wilti, et siia kukuvad okaspuu seemned ei suuda kunni maapinnani tungida ja kas kasuta ära sõdunewad, ehk lindubest ära nokitakse. Ilma inimese wahelsegamata ilmuvad siin männi ja kuuse asemel täielisteks peremeesteks haab, walgelepp ja mõnel juhul sarapuu pöösad, — s. o. niisama, kui nisulämmataw umbrohi.

Niisugust puuseltside muutumist panin mina juba 30 aastat tagasi tähele Wiljandi maakonnas, III-da Pärnu metskonda kuuluwast suures Wastemõisa puieistikus ja Wana-Nariste, Taewere, Wälkita, Wana-Tännafilma, Aidu, Wana-Suislepa ja Saaremõisa metsades, kus kuusemetsa raieistikutel tahtamata tihe haawik ja walgelepp asemel ilmusid.

Sedasama olen ma oma ringsõitudel minewal aastal Harju- ja Wirumaal ja lääsolewal aastal Tartu- ja Järvamaal waadelnud. Asjata oleks herrabel metsateadlastel mulle wastu waielda, et see kõit tihi asi on: aasta 15—20 pärast tärkab haawa- ja lepametsa all jälle kuust ja asub endiselt oma waldamise kohale.

Niisuguse rahustawa õpetusega tuupisid meie metsateadlaste päid peaaegalikult saksalased, kelle teooria peal terweni põhjeneb meie metsateadus. Meie sellejuures ometi unustame täiesti ära, et „täpipealne sakslane“ niisuguse ähwardawa muutumise juures alati digel ajal okaspuudele appi ruttas, neid puhastuse teel lehtpuu seltside rõhumisest päästes. Kui seda ei ole tehtud, jääb kuust kunni 100—120 aastat wangi ja ei suuda oma eluosiwani lehtpuu surwe alt wabaneda, selle juures wõitjatelt lehtpuu seltsidest, isejärwis haawast; niihästi arwu, kui ta puumasje poolest kaugelt maha jäädes.

Rimetusid juhtumised paistawad kõige terawamalt Torma metskonda kuuluwast Wõitkwere puieistikus ja Rastre metsas, Tartu maakonnas, filma.

Kõit Wõitkwere endine metsandit (Mustroee lähedal), mille suurus umbes 2000 tiinu, asub heapinnalisel tasandikul, mida wõiks, peale metsa ära raiumist, kraawitamise ja torutamise läbi esimehe klassi põllust ja osalt heinamaaks muuta.

Maapind on siin samisegune wärskle, mõnes kohas niiste, kate — metsit rohi.

Nüüd aga on meil siin põldude ja aafade ehk mastipuu kuuslede asemel kirju pufett: $\frac{4}{10}$ kuusle, $\frac{3}{10}$ haawa, $\frac{2}{10}$ kaste ja $\frac{1}{10}$

leppa, mille wanadus ulatab 120—140 a. ja kus kuusel wäga kahtlane waldavus on.

Restealiji kuuse puieistikka on wähe. Noorendikkudes igal pool waldawad pehmed lehtpuu seltsid; nende alla on jäänud üksitub kuusekeseb, mida keegi ei ole wälja aibanud.

Raieistikutel on lepa- ja haawapöösad, tihe kõrge rohi — kui pettesõbdaks ümbruskonna karjastele ja päris wabarna-aeb, mis Mustroee alewikust igawuse käes waerolejaid suwitajaid siia meelitab.

Niisuguste metsamajanduse korralgebustega totkupõrkamistel liitis siin endine Wene metsakorraldus lõpulikult kõit sarnased okasemetsa raieistikutel olewad noorenditub lehtmetsa majanduse külge, kus küll raieküpsed metsa weel ei olnudki, peale ühe tüki lepitut, mis juba wälja raiutud on. Niisugusel wiisil wähenes alataja iga metsakorralduse rewiderimise juures „kuusemetsa“ pearaie kõrge, 120 aastase, rateringi juures ja tagajärjeks on nüüd umbes 800 tiinu üleseisnud, jalal mädanewat „kuuse metsa“.

Juurekasto ei ole siin muidugi rääkimise wäärt, aga prakti mitte wähem, kui 30%.

Niisuguste puieistikude hindamise juures iga taksaator, kui ta wõrbleb seda, mis on, sellega, mis siin oleks wõinud olla ja peaks olema, — arwab neid mitte kõrgemasse, kui 3—4 headuse klassi. Sellest wõib näha, misugused kurwad tagajärjed on peremehe ükskõikisusel, kes enefe hoolets jättis I. klassi boniteedi rikkaliku maapinna.

Niisugune lugu oli ja on ka Rastre metsades (umbes 1000 tiinu), ainult selle wahega, et maapind siin weel rikkalikum on; wana metsa koosseis on siin: $\frac{4}{10}$ kuusle, $\frac{3}{10}$ kaste, $\frac{2}{10}$ leppa, $\frac{1}{10}$ haawa ja üksitub wahtrad, saared ja jalakad, 100—120 a. wanad, s. o. haawa kohal afeneb siin kasi ja mets ise on pisut noorem.

Olgu ütelda, et mets siin ainult näitab noorem olewat, sest ettenägija endine peremees on kõit waldawad kuused juba wälja raiunud (l. R. Rasti järele). Selle wiimase kasutuse wiisi tõttu on poole osa kuuse kaswataja maapinna peale „ajutise tüübi“ puieistikud tekkinud, järgmises koosseisus: $\frac{6}{10}$ kaste, $\frac{2}{10}$ kuusle $\frac{1}{10}$ haawa, $\frac{1}{10}$ leppa. Wana kuuse juurekasto on igal pool mitroskoobiline — metsaasjanduse kursantide uurimise andmete järele umbes $\frac{1}{5}$ tolli 10 aasta kohta läbimõddus, nii et aasta kistisid ka kuusega raste oli lugeda. Puieistikude headus ei ole ka siin üle III. klassi. Kõit see on lastud sündida I. klassi boniteedi rikkalikul pinnal.

Wiimase 7. aasta jookkul, s. o. sõja ja rewo-lutsiooni ajal, metsaperemehe arwitaja läe puudumisel on kõit okasemetsa raieistikud I. boniteedi maapinnal kas pehme lehtpuu seltside wõsaga kaetud, kui seda mitte kari ei ole ära sõdnud,

eht on koguni saanud lihtsalt metsalagenidifudeks. Kui kufagil 1910—1915 a. kultuurifid tehtud on, siis lämbuwad need nüüd üfelaswanud lehtpuu furwe all. Sead on ainult enne 1910 a. tehtud kultuurifid, kus efiialgu nende eest hoo-
litseti ja kus pärast lehtpuud ei juutnud olas-
puudeft kaswuga ette jõuda.

Rokkumõttes tõendan, et fiin on tarwis kõige tõsifemaid abinõusifid tarwitufe le wõtta: 1) igal pool märskete I. ja II. boniteedi kuufemetfa raiesitkude peale männi ja kuuse kultuurifid teha; 2) ette wõtta põhja-
litfu puhastamifit 1910 — 1915 a. kultuurifid-
des kõigis kohtades ja harwenbada II. klassi noorenbitud, lehtpuude hulka olaspuid eesõigus-
tatud feifufordada jättes; 3) juurenbada pearaiet wanades kuufemetfades, kus toosfeis täiesti ebanormaalne on, et rõhlem töötawad normaalfed puiesititub afemele faaks.

Wõitlufes maapinna üfelligfe wiljatufe wastu tulewad majanduslufe nõrkufe korral (adminiftratifioonilifetil ja rahalifetil põhjuftel) niifugufed lohad otfekohe põllumajandufe alla anda, wahetades neid liiwafeljanidifude wastu, kus meie tobumaa paljudes nuffades kündja aber niifama lafuta wagu ajab.

Igal juhtel ei faa keegi arutas peremees oma teebumiljaaebada laftma umbrohtu ja nõges-
tega täis kaswa ja ei hakka tatart kaswatama fellel põllul, kus pind tõlbulit ja hästi wäetud on fpargeli ja liffelapfa jaoks.

See on ühtewiifi lahjutoow niifästi üffifule ifitule, kui riigile. *)
Tartus, 1. juulil 1921 a. E. Schabar.

Kas okas- ehk lehtpuud.

W. Wallner.

Plikk ilmasõda ja sellele järgnew okupat-
siooni aeg ja wabadussõda oma küttekriisifid-
dega on meie metsid paiguti tuntawalt laas-
tanud, mille tõttu suuremad ja vähemad raies-
tikud ootawad tühjalt metsa uuendamifit. Nil mitmelgi pool on rammusalt, niiskelt pinnalt rajatud kuuse- ja segametsa asemele ruttu kaswawad lehtpuud ilmunud ehk karjatamifite tagajärgedel lopsaka rohuga kaetud lagen-
dikudeks muutunud.

Metsawalitfufuse lähem ülesanne on tühje kohti täis küllida ja otsustada, mis teha okas-
puude asemele ilmunud lehtpuudega. Ühelt poolt toonitakse, et meil tarwis on ka leht-
puud kaswatada, kuna teiselt poolt jälle, — peaa-
jalikult need, kes endiste Wene tradit-
sioonifidele truiks on jäänud, — nõuawad

ainult okaspude kaswatamifit ja ruttu kas-
wawaid lehtpuud, nagu kaske, leppa ja haaba, —
kaswatamifise wäärilifiseks ei loe.

Kellel on fiin õigus?

Enne kui selle küsimuse peale wastata, waatame, kuidas ligineks sarnasel juhtumifil asjale eraettewõtja ehk praktiline äriimees. Kõige enne tõuseks tal küsimused, missugufed on turu nõudmifid, maapinna wäärifusi arwesse wõttes, kaswatamifise wõimalused ja sellega ühenduses olewad kulud ja loodeta-
wad tulud, ning alles kõike seda arwesse wõttes ja põhjalikult läbi kaaludes otsustab ta, mida kaswatada ja mida mitte.

Ilmaski ei hakkaks, ka kõige praktilifem põllumees, fiis subkrunalrifit kaswatama, kui selle järele nõudmifit ja tulu loota ei ole ja kul liht loomanarifis temale suurema kasu annab.

Ka meie metsamehed peame sellest kül-
jest asja otsustamifise juure asuma.

Suur Weneriik, kellel nõrk tööstus aga suured ja laiad metsad kasutada olid, pani metsakaswatamifise juures rõhku ainult kuuse ja männi peale, mida ümbertõõtamata, toores-
ainena, harwem laudadena, wälja wedas.

Wäheseid sisemaa nõudmifite teiste puu-
seltsifide peale rahuldati üksikult kaswawate puude saludest, ehk weeti teisest riigil otsast kohale. Seda kuuse ja männi produt-
seerimifise poliitikat teostati ka meil sihi-
kindlalt.

Wenemaast lahkumifisega on turunõudmifid meil paljudel muutunud, mis asja peale teisiti sunnib waatama.

Meie suurem puutõõstus, Lutheri mõõbli-
ja wineeriwabrik, mitmesugused teised puu-
tõõstuse harud ja tikuwabrikud, kes peaa-
jalikult lehtpuud tarwitawad, ei saa enam oma tooresainelid Wenemaa metsadest, waid on sunnitud omamaa metsasaadustega leppima.

Tõõstuse edenemifisega on weelgi loota nõudmifise suurenemifit leht-tarbepuude peale. Juba praegugi maksawad need wabrikud ja puutõõstuse ettewõtted leht-tarbepuude eest, wõrreldes okaspudega, mitmekordset hinda ja sellest wõime järeldada, et nõudmifit leht-
puude järele on.

Edasi waatame wõrdlufeks, missugust tulu wõiksime loota ühest tiinust keskmifise headusega, raudteest mitte kaugel olewast männi-, kuuse-, kase-, lepa ja haawametsast, oletades, et nad kõrgetüwelifised ja keskmifine mass, wastawalt puuseltsi iseloomule, 32—35 kantulda tiinu pealt on. Hinnaks wõtame mitte lehtpuu kasuks rääkiwa turu-, waid I. järgu takseihinna.

Wõrdlused oleks järgmifised:

*) Tõigitub autori soowil toimetaja poolt üna-õnalifil.

Puu selts	Ratering	A eskmine maa kantõldades kõrgtelwises metsas	Selles % / %		Wuärtus I järgu taksi järele ümarguselt markades	Läbraidumistest saadawad		Kokku saadaw tulu markades	Üleüldine sissetulek aastast markades
			Tarbepuud	Küttepuud		Küttepuud kaswõltsida	Wuärtus $\frac{3}{4}$ taksi hinna järele mrk.		
Mänd	120	32	80	20	87.000	9	9.000	96.000	800
Kuusk	120	35	70	30	86.000	10	10.000	96.000	800
Kask	60	28	30	70	70.000	6	9.000	79.000	1.300
Lepp	60	32	30	70	49.000	5	5.000	54.000	900
Haab	50	35	20	80	37.000	6	4.000	41.000	800

Nagu eelpool toodud arwud näitawad, wõime loota ruttukaswawatest lehtpuudest mitte vähem tulu, kui okaspuudest.

Kui meie kaskke hindaksime ka ainult üksi küttepuu järele, siiski saaksime aastase tulu 1.000 marka. Arwesse ei ole wõetud metsa puhastamise ja harwendamise juures hagude näol saadawad puud, mis lõpuarweld oma wäbese wäärtusega suurt ei muuda. Nii-sama ei ole ka arwesse wõetud istutamise ja noore metsa eest hoolitsemise kulud ja tulekahjudest tekkiwad kahjud, mis okaspuumetsas suuremad on ja lehtpuumetsa kasuks räägiwad, siiski juba näeme, et ka loodetakwad majanduslised kulud ja tulud ei räägi sugugi ruttukaswawate lehtpuude wastu, waid ennem poolt.

Et okaspuude seas tarbepuu % suurem on, kui lehtpuul, siis ainult wee- ja raudteest kaugemal, kus kalli weoraha tõttu küttepuude kannu hind madal on, tõuseb aastane okaspuu tiinu tulu lehtpuu kõrguseni ja wähest ka weidi kõrgemaks.

Nende ärillistele ja majanduslistele wäljawaadetele tulewad weel lisaks üleüldised ja riiklised huwid, mis nõuawad, et meie ka oma metsasaadustega iseseiswad oleksime.

Meie peame oma wiineeri, mööbli, tiku ja paberiwabrikuid, laewaehitajid ja teisi tööstuseharusid niihästi leht-, kui okas-tarbe-

puuga warustama ja peale selle suutma anda puud hoonete ehituseks ja kütteks.

Selleks on aga meil tarwis männikuid, kuusikuid, tammikuid, lepa- ja haawametsa, kui ka wahtraid, saari ja jalakad.

Riikliselt on tarwilikud niihästi okas- kui lehtmetsad ja et Wenemaast lahkuminekuga nõudmine leht-tarbepuude järele suurenenud on, tuleb meil nüüd mitte üksi okaspuu, waid ka seemnetest tekkinud kõrgetelwelist lehtpuumetsade kaswatamise peale rõhku panna ja endistest weneaegsetest sissejuurdunud waenulistest waadetest lehtpuude, — nende hulgas ruttu kaswawate kase, lepa ja haawa, — peale loobuda.

Wastawalt eelpool toodud nõuetele ja maapinna omadustele saagu noorendatud lagendikud ja raiestikud; on kohasem mänd ehk kuusk, kaswatatagu neid, kuid kas kask, sanglepp, ehk mõni teine puu selts paremat puiestikka wõib anda, tuleb neile ruumi lubada.

On mõnel pool weel lootust, — nagu Läänemaal ja saartel, kus praegugi jätised endistest muinasajallistest hiigla tammikutest, — tammede kaswatamiseks, — kütitagu neid.

Pea eesmärgiks igal pool olgu: mitte puu seltsid, waid nõuetawa metsa wäärtus ja loodetaw tulu.

Metsatööstus.

Hagude ärakasutamine.

Stud. agr. S. Schultz.

Metsade kasutamise ja metsamaterjalide ülestõttamise juures jääwad rai-

lankide peale puude õksad ja labwad, haob, järele, sest metsamajanduses neid harilikult ära ei kasutata. Hagude ärakoristamist raielankidelt nõuab metsaomanik aga sellep, et nende alaljädmisega wõib

metfabel suurt kahju sündida; teineford võivad noored metsad ja istangud täiesti ärahävitatud saada, mis ka tervele rahvamajandusele kahjulik. Iseäranis on okaspuu haod kardetavad omi metsabele kahjulikkude putukate laialilaotamise läbi, sest haod pakuvad neile häid elamisolusid; jäävad haod mööda raielanti laiali, siis katavad need pinna taimetasku kinni (kui oli tihed okaspuumets) ja takistavad noore metsa kasvu. Pealegi on niisugused raielangid väga tulekardetavad; okaspuu haod põlevad suure jõuga, tuli laguneb suure kiirusega ja kuumusega üle terve langi laiali, tehes kustutamise pea võimatuks. — Sellep. ongi metsaomaniku nõue, haod ära koristada, täiesti õigustud. — Metsamaterjalide ülestõötamise juures talitakse hagu-dega kolmel viisil:

1) Puude raiumise ajal põletakse haod metsatööliste poolt ära; kuid see võib ainult hilja sügisel ja talvel sündida, ehk kus metsamaapind kõva, liivane ehk savine ja niiske ja teatud ettevaatus ei puudu; on maapinnaks raba ehk soo, siis võivad suured tulekahjud vallale pääseda ja selle tõttu tekkinud kahjud võivad üli-suured olla, sellep. on Metsade Peavalitsus omas „tingimistes G. W. metsadest maapinna suuruse järele metsatükkide müümiseks,“ punkt 9 all hagude ja muude jäänuuste põletamist ainult 1. oktoobrist kuni 1. maini lubanud. Sumel seisab metsatöö suuremal jaol, kuid leidub ka ettevõtteid, kes kogu aasta läbi töötavad.

2) Puukohtad ja ladwad jäävad üle raielangi laiali, nii nagu nad puu okstest puhastamise korral jäetud. Sealt koristatakse neid kowadel ära, aga tihtipeale jäävadki ära koristamata, ning mädanevad ajajooksul ära, rammutades maapinda oma mineraalolustega.

3) Rõige kasulikum viis on: laotakse haod $\frac{1}{2}$ ehk ühe sülla suurustesse hunikutesse, teatud ülemööduga ja lastakse neid kui läbi seista; sügise ja talvel wadwad tarwitajad haod metsadest wälja. Kuid kus nende tarwitajaid wähe leidub (rahmawaesesed kohad suurte metsade ligibal), ja kus ettevõtjad haod ära koristama

peawad, võivad nad omi metsatöölistelt hagude suurtesse hunikutesse ladumist nõuda; kowadel on nende haohunikute põletamine palju hõlpsam ja nõuab wähem kulu.

Hagude põletamise juures, mis kowadel sünnib, tuleb järgmist silmas pidades: suurtesse hunikutesse laotud haod on tuule ja päikese käes enam wähem ära kuivanud; niipea kui ilmad seda lubawad, tulewad haod ära põletada, palgates selleks põewatööliki, kes tuld teewad ja selle järele walmawad, et haod korralikult ära põleks ja tuli wallale ei pääseks, sellep. ainult teatud hull tuleasemeid tehes. Metsajäätmed nõuawad küll, et raielangi tiinu peale ei tohi rohkem, kui 5—8 tuleaset teha, aga võimata on niisugust, olgugi õigustud nõudmist täita, silmaspidades praeguseid tööhinde.

Nende ridade kirjutaja juhatas kowadel hagude põletamist raielankidel turba maapinnaga; ilmad olid kuivad; raielankidel kaswasid seemne-männid, mille juured üle maapinna ja samblaga kaetud; tuli neid juuri kaitsta tule ees, mis palju kulusid sünnitas; haod põlesid hästi ära. Ühe raielangi tiinu hagude ära koristamine ja ärapõletamine läks keskmiselt 2600 marka maksma.

Uga hagude põletamine on rahwawara raiskamine. Waadaku igaüks selle peale, kuidas soowib, aga haod on osa metsaproduktioonist, mis kasutud peats saama; lootus on okste kaswatamiseks ütle mata hull atoomse keemilisi aineid äratarwitanud, sellega maapinna miljakust wähendades. Ei ole meil õigust, ilma otstarbeta häwitada looduse andi. Meil on metsa wähe, olgugi et jatkub mitmeks ajaks; aga metsaga pillawalt ümber käia — on ülekohus. Ja meil ei olegi nii palju põletispuid, kuipalju tarwis läheb, et waesemad kihid küttepuudust ei tunneks. Sellep. tuleks, minu arwates, suuremat rõhku panna hagude ja muude metsajäänuste ära kasutamiseks. Hagu tarwitakse põletisainena laiast, seal, kus puud wähe ja tarwitajad majandusliselt arusaajad inimesed; kuid seda arusaamist peats weelgi laien-

dama. Et hagu üldse kerge transporteerida, tuleks katseid teha, kas on võimalik neid pressida, nii et oleks parem tarmita. Sgatahes tuleb ära kasutada kõigepealt seda, mis meil on ja siis juba tarviduse järele põletisaineid väljamaalt osta; kookuhoidmisega ei hävita meie nii palju metsa ja nii mõnigi puu jääks väljaveoks.

Mulgimaal, mille rahvas rikkaks on saanud oma töö ja kookuhoidmise tõttu, tarvitakse põletispuuid ainult leivategemiseks (kirjutati maaolubest); ruume köetakse ja toite valmistatakse, tarvitades hagu; selles meetakse talvel talu õue ja laotakse suuri riitesse hagu, kus neid tarviduse järele katki raiutakse, põhja Eesti tarvitakse hagusid väikese kubude näol, et neid kergem transporteerida. Head, kuivad haod põlevad paremini, kui praeguse aja küttepuud, mis tihti peale toored. Iseäranis peaks wäsem rahwast rohkem hagu tarvitama, mis odawa hinnaga ehk koguni tasuta metsadest välja antama peaks.

Wäljawalituid okaspuu-hagusid tarvitakse ka teede ehitamiseks, ja iseäranis heade tagajärjedega pehmel ja soosel pinnal: laotakse tubli kord hagu maha, weetakse mäntaid, mulda ja kruusa peale, silutakse ära ja odawa tee ajutiseks tarvitamiseks on valmis.

Wanal heal ajal, kui põldude ja heinamaade kraavitamine päewakorral oli, tarvitati Mulgimaal okaspuu hagusid sawitorude asemel: tuli palju odavam ja niisugusel kraawil on ka oma wastupidamus (20—30 a.). — Pragu, kus sawitorusid saadaval ei ole, ehk nende hind liig kõrge, mõni heinamaa ehk põllutükk kraavitamist aga tingimata nõuab, võiks jällegi hagu tarvitada.

Siis ehk leidub veel teisi teesid hagude ära kasutamiseks. Aga neid otstarbeta hävitada, kordan weel kord, on rahwara raiskamine.

Okaspuu seemnete korjamine. *)

Metsnik Wälja.

1920 aasta sügisel andsid metskondade metsaülemad neile alluwatele metsawahidele kogu kruuse- ja männikäbide korjamist organiseerida.

Wiru maakonna metsaülemate ringkirjas, detsembri algul 1920 a. koputati metsaülemate abidele ja metsnikkudele südame peale, et peab hoolega käbide korjamist organiseerima ja lubati maksta männikäbide kotist (3 tšerwerikku) kunni 105 marka ja kuusekäbide kotist 42 marka.

Minewa-aastaste kõrgete päewapalkade juures oleks käbide korjamine igatahes kallimaks läinud, sest seemne aasta oli õige wilts. Kruuse- ja männikäbidele võib heade tagajärjedega korjata nõmme metsadest, sest ainult mererandades, kõrgetes nõmmedes on käbide saak alati haruldaselt hea, kuna madalates soomaa metsades käbide saak alati palju väiksem on ja wäewalt korjamist ära tasub.

Nõmme metsi on Eestis hästi palju ja sellepärast seemnete korjamise võimalus, iseäranis mere ääres ja saartel, suurepäraline, ainult metsawalitajusel on tarwis asjale niisugune tõuge anda, et ta tõesti weerema hakkab, ja seemet jatkaks, ei mitte üksi oma raieistkude ja lagendikude seemendamiseks, waid ka wäljaveoks.

Enne ilmasõda oli meil omamaa seemet kauplustest wäga harwa saada, aga wäljamaa seemneid küllalt (ma mõtlen siin Saksamaa oma), mis meie kliimas wäga halvasti kasvavad. Mõnikord trehwab palane talu, mis mitmeaastase wäljamaa seemne kulumatud istanduse ära häwitab, ehk kiburaks teeb, nagu seda juba mitmed juhtumised on näidanud ja sellepärast on wäga soovitarw meie omamaa seemnetega metsa küllida. Kõigest sellest näeme, et kui meie tahame metsa küllida, peame ka ise seemne korjamise eest hoolt kandma, ainult siis võime ka loota, et töö häid tagajärgi annab.

Järgnevad read toowad lühikese juhatusel männa- ja kuuseseemnete korjamise üle:

Mänd, nii kui iga metsamehele teada, õitseb mai kuus ja seeme valmistub 18 kuu pärast, s. o. teise aasta oktoobri kuus. Käbid korjatakse umbes 20. oktoobrist kunni 20. märtsini. Märtsi kuu lõpus hakkavad ilmad soojemaks minema ja päikesepaistel lõbbwad käbid oma soomused lahti, milledest siis seeme välja kukub. Sga aasta ei kannu männad ühe wõrra käbid, kümne seemne aasta kohta on ainult 2—3 head seemne aastat. Käbid võib ka puude otsast korjata sellekohase

*) „E. M.“ toimetis: Kirjatükk iseenesest ei paku küll metsaülematele ja teistele metsateadlastele midagi uut, kuid on tõendus, et ka meie Eesti metsateenijatest walweametnikud oma ameti wastu mitte wähe huwi ei tunne ja oma kohta peal mõnelegi metsaülemale eeskujuks on.

redeliga, mis ainult madala krooniga mändade juures võimalik.

Õudsamalt edeneb korjamine siis, kui puid raiutakse. Korjamise juures tuleb tähele panna, et mitte lahtiste soomustega kähvisid ei korjataks, sest nendest on juba seeme välja pudenenud.

Peale korjamist ei tohi kähvisid hooletumalt sila-sinna maha jätta, vaid peab võimalikult tohe kuivatusehoonesse viima. Kuivatust on ka rehetubades võimalus toimetada, kui sellekohast hoonet ei ole ehitatud. Selle jaoks tehakse 7. jala pikkused ja 3½ jala laiused 6. tolli kõrguste äärtega raamid, milledele nii tihe traadist eht teppidest põhi alla punutakse, et kähvisid läbi ei luku.

Raamid seotakse nõbriga rehe parte külge kinni, kahe aršina kõrgusele püraudast. Kähvisid pannakse raami peale 3 tolli pakuselt. Kütmise juures peab ettevaatlik olema, et palavus

mitte üle 38° Keomüüri järele ei tõuse, männakähvide juures, sest liig palav rikub seemnet: idanemisvõime ära. Esimesel päeval tuleb tihti raamistid edasi-tagasi sarjates liigutada, et lahtilõõnud soomuste vahelt seemned jaheda pöranda peale langeksid. Ülemal nimetud soojuses on teisel päeval kõik kähvisid oma soomused arvanud ja nüüd tuleb raamistid paari inimese jõul edasi-tagasi sarjata, kunni kõik seemned välja on pudenenud.

Ühe koti männakähvidest saab 1½—2 naela seemet. Kuusekähvisid lõõwad oma soomused enyem lahti, kui männakähvisid ja sellepärast algab nende korjamine umbes 20. oktoobril ja lõpeb juba pooles weebruaris. Kuivatust tuleb niisama toimetada, kui männakähvide juures, ainult soojus ei tohi mitte üle 35° Keomüüri järele olla.

Jahiasjandus.

Meie metsa jahiloomad ja linnud.

W. Wallner.

(Järg.)

Sunt.

Muistisel ajal oli Cestis hunt kaunis rohkesti, kes meie isa-isade lamba- ja veiste karjadele tuntavat kahju tegid ja teekäija südame oma õudse hulumifega värisema panid.

fult „optandina“ Wenemaalt, ilmunud, millest rahwajuus ja mõnikord koguni ajatirjanduskesti termed hundikarjad tehakse. Loodetavasti hävitatakse uuesti ilmunud üksikud kriimijilmad lähemas tulewikus jällegi lõpulistult, mille üle küll kahetseda ei tule, sest juba üksainus hunt võib talwe jooksul termed metslikse karjad ära hävitada.

Sunt (Canis lupus) ühes rebasega kuuluvad koerte peresse. Teda on leida kohati üksikult Lääne-Euroopas, Wenemaal ja põhjapoolses

Sundib saati ajamas.

Aja jooksul hävitati need kahjulitub röövitub ja ainult nüüd sõja ajal on jälle siin ja seal mõni üksik hunt uuesti, peaaegsali-

Asias, peaaegsali- Siberis. Ta asupaigaks on metsad, orud ja rohulagenditub.

See päewa ja õõfi ümber uitaw röövit

on harilikult väga arglit, ainult talvel karjadena nälgene olles, on ta julge ja tungib siis ta mõnikord inimese kallale. Suuremate sarvloomade ja põtrade kallale tungivad nad ainult hulgana, ühtikult warastab ta lambaid, murrab metskitseid, põdravaskaid ja jäneleid, kuid ei põlga ta väiksemaid loomi ja linde; nälgaselt on koguni rõõmus hiire ja konna üle.

Karjas olles käivad hundid üksteise järele reas. Jooksu-aeg algab wanade juures varem. nooremate juures hiljem ja kestab detsembrist aprillini. 18 nädalat peale jooksu sünnitab emane 6—10 pimedat kutsilat, kes 9—14 päeva peale sündimist silmad saavad. Kutsilad jäävad kunni detsembrini ema juurde. Täiskasvanud hundi pikkus on umbes 115 sentim., ja kõrgus 86 sentim., saba pikkus 45 sentim. Sünt elab 12 kunni 15 a. wanaduseni.

Rohkem tähelepanemiseväärt jahiviisid hundi peale on klaperjaht, kusjuures metsjatuk wärwliste lipulastega ümber piiratakse, waritsmine raipe juures ja jaht õhtuti seapõrsaga reel. Sünti tapetakse ta strihniiniga.

Rebane.

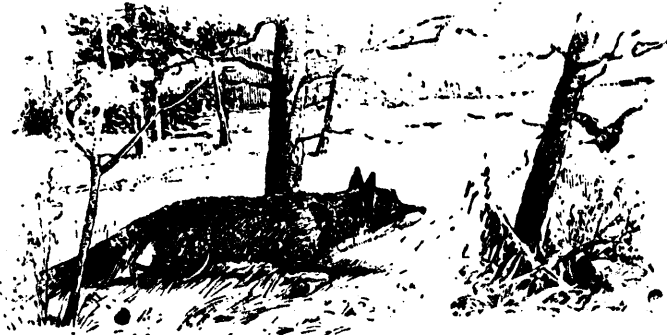
Rebane (*Canis vulpes*) on laialt leitud liiskja. Ta nina on teravam, teha salebam, jalad

karvadega kaetud ja käivad august wäljas män'gimas. Sel ajal tassib ema neile hooljasti toiduks igasuguseid loomi, linde, hiiri, konne jne. Negamõbda hakkab nüüd ema poegadele ta oma murdja ametit õpetama, milleks ta esialgu arwu tassib mõnda elusat loomakest, kuna pärastpoole neid widewikul ta juba jahile wiib.

Esialgu peidab ema poegi ifade eest. Pärastpoole wõtab ta mõnikord isa pere eest hoolitsemisest osa ja ema hukkaamise puhul jääb koguni pere toitmine täiesti tema peale.

Et kõiit söömajätised ja osa wäljajeteid kohale jääwad, siis haifewad augud, kus rebase pere asub, väga. See hais sunnib sagebaste rohkem puhtust armastawat määri oma waerwaga kaewatud aukudest lahtuma, kui rebane on nendesse asunud. Suwe lõpupoole, kui wiljad suneb on, kolib rebase pere sagebaste wäljale, kus noored rebased oma ametit jahiga noorte jäneste ja põldpüüde peale täiendawad. Wiljade koristamisega kolivad nad jälle metsa. Lehtede langemisega omandawad noored rebased oma esimesed talwelasutad ja lahtuwad wähehaawal emast, et omakätt elada.

Täiskasvanud rebase pikkus ulatab kunni 70 sentim., kõrgus 85 sentim., saba pikkus 85

Rebane lindu waritemas.

madalamad ja saba pikem kui teistel koerte pereft loomadel. Rebane on peaaegalikult õõloom. Päewal puhkab ta tihedas metsapabrikus, ehk jõe ääres wõjastikus. Silja sügisel puhkab ta sagebaste jõe ääres, mere- ehk järweäärsetes kõrkjates. Teatawal ajal elab ta kas iseoma, ehk määri poolt kaewatud maa-alustes õõnestikkudes, kus ta ka poegib. Sünteel on mitmed wäljaläigud ja koopad pesaks. Wahest tarwitab ta ka oma warjupailadets looduslikka koopaid ja pragusid.

Sarilik jooksu-aeg algab jaanuari lõpul ehk weebruari algul ja kestab kaks nädalat. Ema-rebane poegib 60—64 päewa peale jooksu. Poegi on tal 4—7, kes esialgu pimedad on. Silmad ilmuvad neil 14. päewal peale sündimist. 4—5 nädala pärast on pojad juba harilikluse puuakate

sentim. ja raskus 7—10 kilogr. Saab kunni 16 a. wanaks.

Rebase hääl tuletab meele taseft koera haukumist ja oma kontserti lõpetab ta hulumisega. Peale selle annab ta weel teisi häält. Rebane on werezänuline liiskja, murrab mitte ainult tühja, waid ka lõbuks täie kõhuga. Peale igasuguste loomade ja lindude ei põlga ta wahest mõnda haawatud oma sarnast nahka panna, kuid ei jõe õõkulli ja mõnda teist rõõwlindu; sõõb ta rotte ja hiiri, keda ta meisterlikult püüab, konne, sülisid, putukaid, kalu, wähtsisi, linnumune, metsmesilaste ja erilaste pesi, sipelgatõukusid, marju ja aiawilja; warastab ta mõnest metsäärseft talust mõne kana ehk pardi. Rebane häwitab mele jahiloomi ja linde tuntawalt. Suwel hä-

mitab ta kits- ja pöbratallseid, noori jäneseid ja igasugu linde, talvel jäneseid, wanu haigeid ja nälginud kitsesid. Rebane on väga ettevaatlik loom, mille tõttu ta kawalusest terwed muinasjutub on tekinud. Ka kuulmine, nägemine ja haistmine on tal ülilhead.

Doomade seas rebase waenlased — hunt ja ilwes — tulewad meil juhuslikelt ette, nõudsamuti puuduvad ka temale kardetawad suured totkad. Ainult kassikul ja mõned teised kullid on noortele rebastele kardetawad. Tema suuremaks waenlaseks on aga kirbud ja mõned surmatoowad nahahaigused. Rebane, nagu huntki, kannatab ka toerte juures ettetulewat marutõbe. Rebase kalli kasuta pärast peab inimene tema peale mitmesugusel kombel hoolsasti jahti. Rohkem nimetamise väärt on meil nendest: jaht hagiatega, tassidega autubest wälja peletamine, klaperjaht, mille juures wahest ka wärwiliste lipustega kaetud nõõri tarwitatakse. Talwel tuleb ka wahest ka roti häält tegewale kuuile juure. Rebasi püütakse ka raudadega ja tapetakse strihmüüniga. (Järgneb.)

Hall külaline.

R. stpp.

Wiimasel ajal on meie kodumaale huntisid tekinud; tihti on kuulda ajalehtedes kaebtusi kahjude üle, mis need karjapidajatele sünnitanud, koduloomade murdmise läbi, niisama häwitatakse ka need wahesed metskitsed, mis salaküttibest üle on jäänud, selle, wiimases järjekorras ilmunud parasfiidi poolt lõpulikult ära.

Sellepärast on meie metsaametnikkude kohus, nii ruttu kui võimalik „hallist külaliseft“ katsuda lahti saada ja sellega karjapidajate tänu ära teenida.

Et aga hunti meie maal wõrdlemisi harwa ette tuleb, siis on väga wähe jahimehi, kes tema peale otstarbekohast jahti organiseerida oskawad.

Need katsed, mis ette wõetakse, on palju hädaohtlikumad muude metsloomadele, kui hundile ja toowad kasu asemele mis see jaht pidi tooma, — kahju.

Jahi õige organiseerimine ei ole üfti weel mõõduandew, waib ka sellest osawõtjad peawad wilunud jahimehed, külma-werelised ja osawad kütid olema.

Kui need tingimised mitte täidetud ei ole, jääb jahi tagajärg ikka küsitawaks.

Kuidas aga harilikult praegusel ajal hundi jahti peetakse, selle üle toon järgmise kirjelduse, millest näha wõib, kuidas seda mitte ei peaks tehtama:

Suadid (wõib olla, et koguni kahejalgsed) on hakanud S. talu lambakarja kahan-dama; minewal näbalal on kolm lammas wiidub, sel näbalal kaks ja eila oli seal naabruses R. talus kaks ära wiidub Omas hädas pöörwad kahjusajad palmega jahiseltki poole, neid sellest nuhtlusest päästa.

Jahiseltis leiab see palwe, iseäranis nooremate seltki liikmete juures, sooja wastukõla, sest juuni kuul, sel igawal jahikeelu ajal, toob hundijaht lõbusat waheldust.

Jahi päew määratakse kindlaks ja kõigile liikmetele saadetakse kutsed wälja. Nii mõnegi „jahimehe“ südame paneb see kutsse kiiremalt tuksuma.

Püsside puhastamine on kiirelt käimas, padrunid laetakse „rentskuulidega“ ja üks hea lootus ajab teist taga:

„Kes teab, ehk tuleb hunt just minu peale wälja! — wiiekümne samm peale oleks kõige torebam, siis — ja siis . . . küll oleks tore, kui mina see „kuno“ oleks! . . .“

Ufti on tõsine. Kaugelt üle saja inimese on wallawolituse poolt, jahiseltki kasu peale, ajajateks kokku kasutatud kütisid on ilmunud wiiskümmend meest, osalt kuuli-, osalt haamlipüssidega, kõigil suured „rofinad“ kotis.

Waesed hallwatimehed, täna lähew teil halwasti!

Uga kust kohast siis jahiga peale hakata, tekkib küsimus

„Muidugi wõtame kõige enne A. raba“, ütleb üks.

Uga miks pärast siis mitte R. karjamaa lepiku metsa“, wastab teine.

„Kõige rohkem lambaid on nemad kiskunud S. metsa ääres, sellepärast elawad nad kindlasti seal“, seletab kolmas.

Pika waieluse järele wõetakse kõige enne S. mets. Kütid seatakse metsa serwa, wastu raba üles, sada samm üksteisest eemale, siis wiitakse ajajad teisele poole metsa ääre.

Nagu ksis wenib ajajate rida suitsetades, naerdes, nina nuusates. Siit ja sealt tulewad kuuldamale pilke- ja lõõksõnad, tundub, nagu lähets mehed laulupidule, aga mitte hundijahile.

Wahetewah! on kuulda ka keelusõnu: „tasa“, „mitte nii waljusti rääkida“.

Wimaks on ajajad koha peal ja märguandwa püssipaugu peale algab jaht.

See kisa, mis nüüd tõuseb, on kirjeldamata, sest iga ajaja on kõi oma registrid lahti päästnud, nii et metsa kohal hõljub hulgumine, mis isegi õoned hambad walutama paneb ja ümberkaudseid metsloomi oma urgastesse pugema sunnib.

Küttide reas tõuseb põnewus. Keegi noor „hundikütt“, kes alles mõned korrad oma püssi metsa jalutama on wiinud, seisab jämeda puu taga, mille oksad kaunis madalalt algawad ja waatab oma naabri poole, kes 100 sammu temast eemal, ka puu taga seisab, siis waatab jälle oma ette metsa. Ajajate hulgumine tõstab teda ärewuse kõrgemale tippu, süda töötab tormiliselt, millele püssiots takti kaasa lööb; rahutumalt tammub ta ühe jala pealt teise peale, filmad käiwad peaga tükis paremale ja pahemale poole, nagu kella pendel ja imelikud mõtted tantsiwad ja teewad ringmängu peajudes: „Kas see peaks tösi olama, et hunt inimesele kallale tuleb, kui tema äritatud on? Ah mis, mina annan talle kaks pauku vastu wahtimist, püssnuga on ka ligi ja . . . ja ühe hüpega olen mina selle oksa peal“.

Korraga tõlab naabri juures pauk, peale paugu jookseb naaber parkümmend sammu ja kumardab maha.

„Aha! wist on üks kääs, . . . aga mis müdin ja oksa kihin see on ja just minu

peale, oh sa pois! nüüd . . .“ põmm . . . põmm . . .! „Kas tõesti mööda kõrmetasin? Jah, müdin lähed ikka kaugemale. Lähem waatan, kas werd näha.“

Siit ta wist tuli, siin sai ta paugud. Ah ah! siin ongi . . . punased karmad maas, . . . mis see tähendab? Kas tõesti rebane oli? Aga mis kurat see . . . kes seal naerab?“

Naerdes astub raaber põõsa tagant välja:

„Ma nägin küll, kui paukude peale kukkus, üles kargas ja läks!“

„Rebane?“

„Jah — rebane!“

„Kits?“

„Noh, kas sa siis ise ei näinud, et kits?“

„Mis lori see on! Kas tõesti? Kuule, ära sa seda teistele räägi! Oh sa tuline ja mina mõtlefin hundi olemat!“

„Ole tasa, minul omalgi juhtus äpardus: tiine jänes, prohwas, jooksis paugu alla. Gemalt just nagu hunt, hall, kõrge . . . ja jäi tõbras koha plaksu peale maha. Wislastin põõsasse, aga nüüd ütleme, et rebaste peale põmmutasime!“

On weel paar pauku teine pool küti liini otsas kuulda ja siis on ajajad kütide juures väljas.

Kütid koguvad endid kokku. Hunti ei ole keegi näinud. Üleüldse sai wiis pauku lastud ja kõi kütide ütelse järele „rebaste“ peale, aga muidugi mööda.

Järgmiseks wõetakse A. raba, mis koha S. metsa kõrwal ja nii wõetakse langid üksteise järele, kunni õhtuni. Ühtegi hunti ei ole nähtud, ainult „rebaste“ peale on päewa jooksul 18 pauku tehtud ja kõi — mööda — ! (Järgneb).

Mitmesugused teated ja kroonika.

Taxus baccata.*)

Stud. rer. silv. Bernh. Tütsmann.

Jugapuu tuleb Lõuna- ja Kesk-Euroopas enam-vähem igal pool ette; põhja poole ulatab ta Kesk-Mootsini, sealt läheb ta põhja piir üle Balti mere Hiin saare põhjapoolse otsani, siis Hiin- ja Saaremaa õhtupoolset randa mööda Riia laheni, üle Riia ja Pärnu lahe, võtab Pärnumaast ühitud mereäärseid metsanditub oma alla, läheb üle Riia lahe Kuuramaani ja sealt üle Poola ja Lõuna-Benemaa Kautaaftaasse.

Euroopas on nimetatud olaspuu praegusel ajal ainult harva alusmetsana leida, kuna ta wanal ajal suuremal arvul meie loodust ilustas.

Kadumise peapõhjuseks on arvatavasti asjaolu, et jugapuust metsamajanduslikelt tema nõrga kasvü pärast suuremat kasu ei ole, kuna teda teisest küljest (Kesk-Euroopas ja Kautaaftas) suurel arvul mööblite, tööriistapeade, wankri-õsade jne. walmistamiseks kasutatakse. Selleks otstarbeks on ajajooksul suuremad eksemplaarid eksploateeritud, kuna uued liig aeglaselt järel kasvavad.

Kuna jugapuu ülekülbiselt mõne tuhande aasta wanaduseni elada võib, leidub meie saartel harwagi paarisaja aastaseid eksemplaare. Hiinamaal, näit., kasvab jugapuu Kõrgesaare metskonnas, endises Kärbla mõisa metsas ühes 12—15 tiinulises massiivis 40—60 aastase segametsa all sama wana alusmetsana, 1—1½ sülla kõrguseni, 1—2½ tolli läbimõõdu juures.

Saja kunni lahējaja aastaseid puud on ühikult leida, kunni 2½ sülla kõrguses, 3—4 tolli läbimõõdus.

Oletada võib, et jugapuu nimetud metsanditus aasta 60 eest raie puhul kannatanud on. Järekkaswu põhjal osustades on elamistingimised taunis kohased — talise külma all puu siin ei kannata (Tartus tehtud katsetest olewat selgunud, et jugapuu sealt talwet üle ei ela).

Tulewaste raiete juures peaks tingimata jugapuu ebeneimiswõimaluste eest hoolt kantama, temale esialgu tarwilikku warju wanema metsa näol jättes, et põhjapoolsemat ja suuremat taxus'e asupaita Gestis alles hoida.

Peale nimetud massiivi kasvab jugapuu Hiin-Kõrgesaare metskonnas wäffel arvul weel Niitna metsas, Polli ja Niiti karjamaabel ning Butkaste metskonnas Dinigu metsas. Kõrgesaare mõisa pargis on ühikud 2½ süllased puud, 5—6 tolli läbimõõdus.

*) Toimetuse märkus: Taxus baccata kohta on juba nii mitmel korral jóna wõdetud — olgu see wiimaseks. Soowitaw oleks, et ka teiste meie metsa harulduste kohta sarnaselt mõtteid wahetataks.

Kahjuks ei wõi siin kohal tähendamata jätta asjaolu, et isefarans Kõrgesaare mõisa pargis olewad (kõige suuremad Hiinamaal) jugapuud kohalise rahwa omapärase wabadusest arusaamise all rängasti kannatavad ja neil ladwad ja suu-remad õjad wiimaste aastate jooksul surnu-pärgade walmistamiseks äramurtud on. Kui sellele tegemusele aegsasti piiri ei panda, siis on puud mõne aasta pärast ühes juurtega kadunud.

Et jugapuu wanasti suuremal arvul meie maal kasvab, selgub järgmisest: Hiinamaal kaewati Pihlarabas mõnetümne aasta eest raba melioreerimiseks kraawid läbi, kusjuures turba torra alt rohkesti jalakaid, tammesid ja jugapuid ilmise tuli. Kuibas mets omal ajal raba alla sattus, ei ole weel lõpuliselt selgitud.

Raud-liiwakiwi.

stud. rer. silv. B. Tütsmann.

Euroopa diluwiiaalsetel kanarpikuwäljabel leidub ülemise nullakihhi all 15—70 tsentimeetri sügawusel, kohati kitsade ribadena, kohati laialiste wäljadena kollakaspruun kunni mustawärwiline raudliiwa korb, millel paiguti lõwa kiwi, paiguti kokkupressitud liiwa iseloom on.

Raud-liiwakiwi wanem teaduslik nimetus on limoniit, kuna teda nüüd falskeelse Drifstein'i nime all tuntakse. Raudliiwa kiht asub 5—30 tsentimeetri paksu kihina lahe liiwakihi wahel, kusjuures tal lainelisel maapinnal kõrgemates kohtades (laine kammidel) wäiksem, kammide wahelistes madalikkudes suurem läbimõõt on.

Sarilikult leiame raud-liiwakiwi kanarpikuga (Ericaceae), must-, sini- ehk pohlamarjadega (Vaccinae) taetud maastikkudel, ihti wiletja kasvuga männametsa all. Nullaalune tinaliwa korb on sarnastes maastikkudes kanarpiku humuse läbi pruunikats muutunud, kuid toiduollused on temast enam-vähem kõit wälja pestud ning alla-poolse kantud.

Raud-liiwakiwi alune kiht on kollane liiw, paiguti kiwikihiist sisreimbunud pruunide ojaestega; wiimane asjaolu näitab, et kiwikihi pruunid wärwiained weega allapoolse imbuvad.

Raud-liiwakiwi koosseis on: 80—90% liiwa, 3—8% orgaan. aineid, 1—2% Fe₂O₃, FeO, 1—4% saue ehk sauemulda, segatud wosworiga, kalciiumiga ja magneesiumiga.

Ona kõwaduse peale waatamata laguneb kiwi õhu kões ühe aasta, isegi ühe talwe jooksul esiti pruuniks, pärast kollasets liiwatats nullaks.

Metsamajanduses on raud-liiwakiwi tähtis tegur, — teatavasti kasvab maal, mille all nimetud kiwikiht asub, meie puudest ainult mänd, ning temagi waerialiselt, sest mäna juured ei

jõua kivi läbi murda ja puud jäävad wiletsaks. Leidub kohte, kus raudliiwast hoolimata kaunis head männa-, isegi laese- ja tammemetšad kaswanud (Wessely, der Europäische Flugsand, pag. 90); sarnasel korral ei laese põhiwesi raudliiwa- kthi tõraks muuta ja puujuured pääsewad wiimastest läbi. On isegi juhtumisi tähele pandud, kus raudliiw alles peale üleliigse kuivatamise ehk liiga sügawate kaanalite läbitõmbamise tõraks ning seega kahjulikult muutunud on.

Metsade kasvatamine raudliiwa peal on kivi purustamise läbi suurte kuludega seotud. Sarnaste maaalade kultiveerimise juures tuleb esiti kivitõht meetriliste ribadena läbi murda, kas kändmise teel aurusahkade abil ehk käsitsi. Käsitõht murdmine on kallim, kuid ka kasulikum, sest kivi saab põhjalikumalt üles õhu kätte toimetatud, kus ta äralaguneb ja eneses sisalduwate toiduollustega maad rammutab. Peale selle tuleb läbimurtud ribadesse 1-aast. männataimeid istutada (kohati kuust, isegi tamm). Wiimasel ajal on sarnaste maapindade rammutamise kotsed häid tagajärke annud (Lüneburger Heide Saksamaal).

Metsatööstus Narwas.

Räesolewa aasta kewadel pani Narwa-Jõejuus aktsiaselts „Narwowa“ oma lauasaagi-

misewabriku käima, kus mitmesuguseid laudu ja muud ehitusmaterjaleid valmistatakse. Endise Sinowjewi wabriku Narwas omandas metsatööstuse ja kaubanduse ühifus „Arbor“. Wabrik on uemate masinatega warustud. Nagu kuulda, kawatsetakse ka Jõejuus seiswat wineerwabrikut käima panna. Wabrikul tulewad uued masinad muretsewa, sest et Saksalased okupatsioonil ajal wanad masinad Saksamaale wiisid. x.

Laewaehitus ja mets.

Laewandusel on Gestis suur tähtsus ja seda filmaspidades peab üleriikline laewaehitajate selts walitsuse ajutustega juba mõni aeg läbi-rääkimisi laewaehitusewuu metsasid tema korraldusse andmise asjus. On isegi seaduseelnõu wälja töötatud, milles sarnaste metsade puutusmatust nõutakse ja nende kasutamist ainult laewaehituse alal, kuid 90% odawamalt, kui kohalik turuhind. Kui seda „seaduseelnõu“ ligemalt silmitseda, siis paistab sealt kõigest maskeerimisest hoolimata äriiline konts film, mis walitsusel kuidagi ei wõimalda asja heaks kiita. Metsade peawalitsusele soowitati omapoolse eestawaga esineda, mis ka sündis, kuid ühisele otsusele ei ole veel jõutud. x.

Poolametlikud teated.

Metsade Peawalitsuse ringkirjad.

23. juunil 1921 a. nr. 19159/67.

Brantsuse Walitsuse esitajal on praegu Gestis Wabariigi Kaub.-tööstusministeeriumiga läbi-rääkimised tilutraadi valmistamise üle eksporteerimisest. Metsade Peawalitsusele on kirjamine tulnud, kui palju wõiks aasta jooksul haawapakte saada, mis tikuwalmistamisest kõbulitub.

Silmas pidades, et meil suurem hulk haawametsa, mis tikuwalmistamisest wõiks minna, ja eksporteerimise korral riigile suuremat sissetulekut wõiks anda, lihtsast tulepuudeks üles töötakse, teeb Teile Metsade Peawalitsus ülesandeks, tingimata 7 päewa jooksul järgmisi teateid saata:

1) kui palju umbes tilutraadiks kõbuliikka haawapakte (sub. süldades) wõiks Teile metskonnas aasta jooksul valmistatud saada metsades, mis mitte üle 10 wersta ei ole — a) raudteejaamast, b) mere äärest, d) laewasõiduks kõbulitust jöest.

Sellejuures teatab Peawalitsus, et tilutraadiks kõbulitub haawapalud peawad olema ilma oksteta, 7 jala pikuses mitte alla 8 tolli jämedad. Mäda süda wõib olla 3—5 tollini, s. o. peene-

mate pakkude juures kummi 3 tolli ja jämedamate (üle 12 tolli) — kummi 5 tolli.

Peawalitsus lisab veel juure, et siin ja seal haawapakkusid wõiks valmistada, peale aasta lankide, ka läbiratumise teel, kus see tarwilik on metsa seisukorra parandamise juhtes.

25. juunil 1921 a. nr. 19269/68.

Põllutööministrile tema ringreisil on kaebusi tulnud selle üle, et metsaülemad heinamaade puhastamise otstarbel maharaiutawa metsa hindamisega wiiritawad ja seega heinamaade kultiveerimise tööd tihti talistawad.

Põllutööministri korraldusel tehakse Wabariigi metsaülematele kohuseks, sissetulnud palweid metsa hindamise kohta ülewal nimetatud juhtumistel wiibimata täita, kui heinamaade laastamisest ringkonna walitseja ehk riigimaade ülema kirjalik nõusolek ette on näidatud.

27. juunil 1921 nr. 19533.

Metsamaterjaleid andmisest silbade ehitamise ja parandamise peale, kui ka teedärjete postide ja käsipuude tarwis metsawalitsuse poolt talistusi ei tehta, kui materjale nende teede tarwis nõutakse, mis teede wõrku üles wõetud.

Balju teesid on aga veel olemas, mis ainult ühikute talude juure viivad. Et nende teede peale sildade ehitamiseks riigi metsast materjaali anda ei võdi, on arusaadav; sest on raske kindlaks teha, kus külahäste-tee lõpeb ja lihtne põlvahäste-tee hakkab, mille tarvis ka võidakse materjaali metsast nõuda.

Sellepärast tuleks maakonnavalitsustel tingimata teede võrgukava, mis avaliku teede alla üles võetud ja tegemise alla kuuluvad, kohalikele maakonna metsaülematele saata, tarviliku korralduse tegemiseks.

Kruusa võtmist teetegemise ja parandamise otstarbeks lubatakse üleüldise igalt poolt, kus seda metsapiirides leidub ja selle kaevamine metsale mitte kahju ei tee, s. o. kohtabel, kus metsa peal ei kasvata. Kruusa võtmist nendest kruusaautudest, mis selleks otstarbeks juba varemalt eraldatud, Metsade Peavalitsuse poolt igatahes takistust tehtud ei ole.

2. juulil 1921 a. nr. 18620/72.

Ühe metsaülema poolt ülesvõetud küsimuse selgitamiseks, kuidas omavoliliselt raiutud puude masset kindlaks määrata, teatab Metsade Peavalitsus, et juhtumisel, kui maharaiutud puud ära on viidud, nende rinnatõrguse jämeduse kindlaks määramise alusel kätse jämedust tuleb võtta, mida, metsa kasvutingimisi ja iseloomu arvesse võttes, järgmiselt vähendada peaks:

5 kuni 10-tolliliste kändude pealt maha arvata kuni 1 tolli ja 11-tolliliste ja jämedamate pealt kuni 2 tolli.

Nende omavoliliselt maharaiutud puude masse väljaarvamisel, millede kätse kätse 5 tolli jämedad, tuleb rinna tõrguse lähimõõdus kätse lähimõõdust võtta.

11. juulil 1921 a. — 20785/74.

Metsade Peavalitsuse sellekohase ettepaneku peale on Raub. ja Tõstus-ministeerium varustuse arvel saadetud ülikonnariide hinda alandanud 570 marga pealt 320 marga peale arfina eest.

Sellest teatades, teeb Peavalitsus ülesandeks, kätse ülejäänud ülikonnariide viibimata väljajagada varustust õigus-tatud saama ametnikkudele ja töölistele, hinnaga 320 marka arfin.

Rui aga ametnikud ja töölised ülikonnariidet 320 margaga arfin ei soovi osta, siis tuleb riide Peavalitsusele tagasi saata.

Metsade Peavalitsuse Ülema päewakärsud.

20. juunil 1921 a. — nr. 22.

Sutlema metskonna metsaülema III. järgu kantseleiametniku Sergei Rea määratud sama metskonna metsaülema kantselele asjaajajaks 1. maist s. a. arvates.

Kloostri metskonna metsaülema IV. järgu kantseleiametniku Hindrek Siis'i määratud sama metskonna metsaülema kantselele asjaajaja kohuste täitjaks 1. juunist s. a. arvates.

Kob. Anna Kartau määratud Kookula metsaülema kantselele asjaajaja kohuste täitjaks 8 juunist s. a. arvates.

Kob. Martin Kruuspann'i määratud Bihterpalu metskonna metsaülema asjaajajaks 10. juunist s. a. arvates.

Rakke metskonna metsaülema III. järgu kantseleiametniku Jaan Hendrikson'i määratud sama metskonna metsaülema kantselele asjaajajaks 1. maist s. a. arvates.

Kob. Aleksander Stein'i määratud Rakke metskonna metsaülema IV. järgu kantseleiametnikuks 1. juunist s. a. arvates.

Koela metskonna metsaülema III. järgu kantseleiametniku Abele Prass'i määratud sama metskonna metsaülema kantselele asjaajajaks 1. maist s. a. arvates.

Kob. Evald Schicht'i määratud Mõtsu metskonna II. järgu saeveski juhataja koh. täitjaks 20. juunist s. a. arvates.

Uwinurme metskonna metsaülema IV. järgu kantseleiametniku Marie Rask'i kätse III. järku, 1. maist s. a. arvates.

Kod. Wolbemar Eichhorn'i määrän Sömmerpalu metskonna metsaülema kantselei asjaajajaks 20. juunist f. a. arwates.

Wigala metskonna ajutist II. järgu abimetsaülemat Artur Weiding'it lugeda teenistusest lahti lastuks metskonna üleandmise ja rewideerimisel ilmsiks tulnud korratuste ja kuritarwituste tagajärjel, mis tema sama metskonna metsaülemana ametis olles korba on saanud, arwates 14. juunist f. a.

Saapsalu metskonna I. järgu abimetsaülemat Gustaw Arwa't lugeda teenistusest lahti lastuks, metskonna üleandmise ja rewideerimisel ilmsiks tulnud korratuste ja kuritarwituste tagajärjel, arwates 14. juunist f. a.

23. juunil 1921 a. — nr. 23.

Kod. Kaarel Ssup'i määrän Järva maakonna metsaülema käskjalg-kutsariks 24. maist f. a. arwates.

25. juunil 1921 a. — nr. 24.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 1 määratakse Piirsalu metskonna II. järgu abimetsaülem Ernst Johanson Lääne maakonna metsaülema abi kohuste täitjaks, arwates 15. juunist f. a.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 2 wabastan Porkuni metskonna III. järgu metsaülema koh. täitja Arnold Roth'i tema enese palwe peale metsaülema kohuste täitmiseft, jättes teda sama metskonna I. järgu abimetsaülemaks, arwates 1. maist f. a.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 3 määratakse Jõhwi metskonna III. järgu metsaülem August

Tõltsjepp Porkuni metskonna II. järgu metsaülemaks 1. maist f. a. arwates.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 4 määratakse Kod. Walter Laidoner Jõhwi metskonna III. j. metsaül. koh. täitjaks, arwates 1. maist f. a.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 5 wabastakse Amla metskonna II. järgu metsaülem Johannes Laretei tema enese palwe peale metsaülema kohuste täitmiseft, jättes teda sama metskonna II. järgu abimetsaülemaks, arwates 1. juunist f. a.

Pölluministri käsu põhjal 20. juunist f. a. nr. 70, § 6 määratakse Amla metskonna I. järgu abimetsaülem Arnold Silb sama metskonna II. järgu metsaülemaks 1. juunist f. a. arwates.

5. juulil 1921 a. — nr. 25.

Kod. Ebuard Woika määrän Rongota metskonna metsaülema kantselei asjaajajaks 1. juunist f. a. arwates.

Kod. Erwin Limberg'i määrän Kõpina metskonna metsaülema kantselei asjaajajaks 1. juulist f. a. arwates.

Kuresaare metskonna metsaülema kantseleiametniku õpilase German Gropowitski määrän Käesla metskonna metsaülema kantselei asjaajaja koh. täitjaks 10. juunist f. a. arwates.

Kod. Magnus Weper'i määrän Saagabi metskonna metsaülema kantselei asjaajajaks 1. juulist f. a. arwates.

Kod. Feliks Martin'i määrän Rastre metskonna metsaülema IV. järgu kantseleiametnikuks 20. juunist f. a. arwates.

Pada metskonna III. järgu kantselei-
ametniku Ewald Schepsky määran sama
metskonna metsaüleva kantselei asjaaja-
jaks 1. maist s. a. arvates.

Rõnnu metskonna metsaüleva III. j.
kantseleiametniku Anna Saalman'n'i mää-
ran sama metskonna metsaüleva kantselei
asjaajajaks 1. juulist s. a. arvates.

Aubru metskonna metsaüleva III. j.
kantseleiametniku Aleksander Tamm'e
määrän sama metskonna metsaüleva kant-
selei asjaajajaks 1. juulist s. a. arvates.

Surju metskonna metsaüleva III. j.
kantseleiametniku Harald Haagen'i mää-
ran sama metskonna metsaüleva kantselei
asjaajajaks 1. juulist s. a. arvates.

Rariste metskonna metsaüleva IV. j.
kantseleiametniku Bruno Fischer'i määrän
sama metskonna metsaüleva kantselei asja-
ajajaks 1. juulist s. a. arvates.

Drajõe metskonna metsaüleva III. j.
kantseleiametniku Tõnis Feldmann'i mää-
ran sama metskonna metsaüleva kantselei
asjaajajaks 1. juulist s. a. arvates.

Keema metskonna II. järgu abimetša-
üleva Johannes Siimastel'i kõrgendan I.
järgu abimetšaülevaks 1. maist s. a. arvates.

Rilingi metskonna II. järgu abimetša-
üleva Boris Eichhorn'i kõrgendan I. järgu
abimetšaülevaks 1. juulist s. a. arvates.

Kirjakast.

E. S. Vähele lehte ja arvame taju alla.
Edaspidi palume Eesti keeles saata. Kirjatükki,
mis lubamata ja haavarvaid ütelnud sisaldavad,
ei saa toimetuses käepimata läbi lasta.

"Eesti Mets" on määratud kõigile metsa- ja
jahisõpradele ja mitte ainult haritlastele, nii kui
Teie soovite. Sellega mitte ei tõuseks lugejate
arv, vaid vastupidiski. Kõnni saab temas alati
eesõigustatud kohal olema teaduslikkudele töö-
dele ja eriteadlaste vaatlemistele meie o m a
m e t s a s t.

Meie teaduslikud tööd ei tohiks häbeneda
ühes ja sellesamas kuukirjas ilmumast, kus
lihtsa metsniku sulg ka midagi pajatab, ehk kus
ametlik ringkiri äratrukitud on, — muidu jää-
vad „küünlab wala alla“.

Toimetuses ootab kaastööd m e t s a e n e s e
t o h t a nimelt tegelikest metsameestest, aga ei
võid ka mitte spaberikõrvi heita „kantselei laua
taga“ kogutud töid wälisuru ja statistika üle.
Metsaasjanduse ja jahiasjanduse kirjatükki
„modelliks“ olgu meie kodumaa loodus ise,
selles asjas tarvitab toimetuses teie näpunäiteid
tänuks.

Mis kuukirja wäljaandjasse ja wäljaandmise
kohasse puutub, siis ei olene see mitte toimetu-

sest ja on wäljamõtte Teie ettepanekust saadatud
lehtjuhatusel ja M. B., sest ilma ainulise toetu-
seta ei suuda kuukiri mitte püsida.

E. M. R. Craftwore osakonnale: Üleüldise
on senini arvatud E. M. R. osakonnasid kokku
44 ja nimelt järgmised: Surju, Püssi, Türi,
Käru, Kaiawere, Alatskivi, Otepää, Lõdja,
Aimla, Kärewere, Awinurme, Põgari, Rilingi,
Craftwore, Rõnnu-Eidapere, Puurmanni, Kolga,
Anja, Putkaste, Mõtsu, Saaremaa, Rõpina,
Aubru-Wõlla, Woltweti, Laiksaare, Wõru, Koela,
Kastre, Wastsemõisa, Torma, Ratte-Tammiku,
Walga, Märjamaa, Karula, Sangaste, Põngota,
Drajõe, Waiwara, Wändra, Tallinna, Wigala,
Piirsalu, Karwa ja Wastseliina.

Et osakonnade aadressid ühised on metskon-
nade aadressidega, siis leiate need „Eesti
Mets“ nr. 5.

Kawatfusel on tulewitus tuua osakonnade ja
nende liikmete täielik nimekiri, niisama ka teateid
osakonnade tegewusest.

Sellepärast palub toimetuses osakonnade juha-
tusi saata järgmised teated: osakonna awamise
aeg, liikmete arv, liikmete elukutse, kes osakonna
juhatuses ametis ja mis ajast ja lühike ülevaade
osakonna tegewusest.

Wäljaandja: Eesti metsateenijate kutseliitlus.

Wastutaw toimetaja: Chr. Leilop.
Tegew toimetaja: M. Nehe.

Suur poliitiline, majandusline- ja kirjandusline ajaleht

„KAJA“

ilmub kodanlises waimus igapäew peale esmaspäewade.

„Kaja“ on oma toimetusesse suutnud koguda hulk paremaid ajakirjanikke, kes lehe sisu wärskuse ja sõnumite rohkuse eest tarwiliselt suudawad hoolitseda. Rida silmapaistwamaid poliitika ja seltskonna tegelasi ning teadusemehi awaldawad igapäew „Kaja“ juhtkirjades arwamisi põlewamate päewaküsimuste kohta. Oma kirjasaatjad kodu- ja wäljamaal kindlustawad seda, et „Kaja“ kõigi sündmuste kohta kiirelt, erapooletult ja asjalikult informeeritud oleks.

„Kaja“ toob pilte tähtsamate kodu- ja wäljamaa tegelastest ning sündmustest. Mitmed paremad kunstnikud awaldawad „Kaja“s pilkepilte wäärnähtuste kohta riigi elus.

„Kaja“ Nähes põllumehes kandwamat jõudu iseseiswa Eesti riigi olemasolemise wõitluses, peab eriti põllumeeste eluolu ja põllumajandust nii meil kui wäljamaal silmas. Põllumeeste huwide kaitseks on alati tarwilise järjekindlusega wälja astunud ja on oma weerud nende rõõmudele ja kurbustele alati lahti hoidnud. Ainult „Kaja“ lugedes saadakse selge ülewaade põllumeeste liikumisest nii kodu- kui wäljamaal.

„Kaja“ Kuna üle terve kodumaa loetakse ja iga „Kaja“ lugeja suur kaubatarwitaja on, siis omawad kuulutused „Kaja“s kõige suurema mõju, mille üle äriühingondadest mitmel puhul tõendusi oleme saanud.

„Kaja“ saab tellida: abitalitustest maakonna linnades, oma tellimiste wastu-wõtjate juures ja **kõigis Wabariigi postkontorites.**

„Kaja“ tellimise hind on postiga koju kätte saates:

1 kuu peale	75 marka
3	225
6	450

„Kaja“ kuulutuste hind on:
1 millimeter ühel weerul
tekstis 6 marka
1. leheküljel 5
Kulutuste küljel 3

Lugege „Kaja“! Kuulutage „Kaja“s!

ühisus „Pioneer“ :: Import & Eksport

Tallinnas, Harju tänaw 45. — Kõnetraat 8-26.

Masinarihmad
Kaatersaed
Kreissaed
Põiksaed

RIHMAÜHENDAJAD, aurukatlad, torud ja pakkimise materjaal. KÄSITÖÖRIISTAD puu- ja rauatööstuse jaoks. PÖLLUTÖÖRIISTAD, masinad, kõiksugused naelad jne.

alati ladus ja tellimise peale.

Mehaanilise Puutööstuse Aktsiaselts

A. M. Luther

Tallinnas.

Äri: Vana Posti tänav nr. 9.

Pakub:

büroomööblid,
elutoamööblid,
kantseleimööblid,
koolimööblid,
vineer-kartongisid,
vineer-kohvrid,
vineer-aktimappe,
vineer-käsitromlid,
vineer-tünne,
vineer-toolipõhju,
vineer-platesid,
vineer-labidaid j. n. e.

**Kõnetraadid: Vabriku nr. 143.
Arisse nr. 616.**